

La figura del coordinador o de la coordinadora de coeducació, convivència i benestar en l'àmbit educatiu local

Diputació
Barcelona

11

La figura del coordinador
o de la coordinadora de
coeducació, convivència
i benestar en l'àmbit
educatiu local

Primera edició

Juny 2025

Autoria

Fil a l'agulla SCCL

Coordinadora

Mireia Daniel. Gerència de Serveis d'Educació

Copyright de l'edició

© Diputació de Barcelona

Edició i producció

Subdirecció d'Imatge Corporativa i Promoció Institucional

Dipòsit legal

B 20479-2025

Índex

Presentació	5
Introducció	7
1. Aproximació a la protecció de la infància i l'adolescència: els drets dels infants i els adolescents des d'una perspectiva interseccional	10
1.1. Abast del problema: les situacions de violència com a rerefons del desenvolupament normatiu	12
1.2. Marc normatiu que hem de tenir en compte per entendre la protecció de la infància i l'adolescència	18
1.2.1. Lleis específiques sobre la figura COCOBE	19
1.2.2. Lleis base per a les actuacions de la figura COCOBE	22
1.3. La coeducació: consolidació de les propostes coeducadores de la mà de l'evolució de la consciència al voltant de les violències masclistes	24
1.4. La convivència: augment de les eines a disposició dels centres educatius	27
1.5. El benestar de l'alumnat en el centre de l'acció educativa	28
2. La figura COCOBE, què hem de saber?	30
2.1. Principis d'actuació i objectius	31
2.2. Funcions del rol COCOBE	33
2.3. Àrees d'actuació de la coordinació de benestar i protecció	36
2.3.1. Planificació	37
2.3.2. Prevenció	37
2.3.3. Formació	38
2.3.4. Detecció	39
2.3.5. Intervenció	39
2.4. Temes clau per l'actuació de la figura COCOBE	40
2.4.1. Consciència de les violències i discriminacions	40
2.4.2. Gestió de conflictes	41
2.4.3. Perspectiva restaurativa	42
2.4.4. Comunicació interna	43
2.5. Necessitats formatives de la COCOBE	44
3. Recomanacions per a implementar la figura al món local	46
3.1 Recomanacions genèriques per a implementar les funcions de protecció i benestar	48
3.2 Recomanacions específiques per escoles municipals	54
Recursos	57
Coeducació	57
Convivència	58
Benestar	59

Presentació

El món local ha assumit històricament un paper fonamental en l'impuls d'un model educatiu arrelat al territori, compromès amb el benestar de la infància i adolescència i amb una mirada comunitària. Els ajuntaments son agents clau en la construcció d'entorns educatius segurs, equitatius i cohesionadors. És en aquest context que esdevé especialment rellevant la incorporació de la figura del Coordinador/a de Coeducació, Convivència i Benestar (COCOBE).

Aquesta figura, recollida en el marc legal vigent i desenvolupada per diverses administracions, representa una oportunitat per reforçar l'educació més enllà del currículum acadèmic. La COCOBE vetlla pel bon tracte, la prevenció de les violències, la inclusió i la promoció del benestar emocional i la coeducació. No es tracta només de fer front a conflictes puntuals, sinó de consolidar una cultura educativa transformadora, respectuosa i corresponsable.

Els municipis tenen un rol estratègic en la implementació i seguiment d'aquesta figura. D'una banda, perquè disposen d'eines pròpies de promoció educativa i comunitària. I de l'altra, perquè són capaços d'articular respostes adaptades a les realitats socials concretes, a través de xarxes locals d'educació, serveis socials, salut i joventut.

Des de la Diputació de Barcelona, reafirmem el nostre compromís amb els governs locals per fer realitat aquest enfocament educatiu integral. Ho fem oferint recursos tècnics, formatius i metodològics que facilitin la tasca dels responsables polítics i professionals municipals. Aquesta guia que avui presentem n'és un exemple: un instrument pràctic per comprendre i desplegar el potencial de la figura COCOBE des d'una visió local i transformadora.

La guia que presentem desenvolupa el sentit, les funcions i l'àmbit d'actuació de la figura COCOBE, amb recomanacions pràctiques per a la seva implementació en l'àmbit municipal. És una eina útil per entendre com incorporar aquesta figura dins les polítiques educatives locals. Espero que sigui del vostre interès i que trobeu d'utilitat el conjunt d'orientacions que inclou a l'hora de garantir la sostenibilitat i la qualitat en la prestació d'un dels serveis municipals més demandats per la ciutadania.

Joan Josep Galiano Peralta.
President de l'Àrea d'Educació
de la Diputació de Barcelona

Introducció

El benestar de la infància i l'adolescència i la protecció davant les violències són dos dels principals eixos de treball de moltes instàncies públiques i privades des de fa dècades. El món educatiu s'ha consolidat com un escenari clau en aquesta tasca, i en aquest àmbit s'han produït profundes transformacions, impulsades per una major consciència sobre l'impacte de les violències que afecten infants i adolescents, així com per l'adopció de lleis i protocols destinats a abordar aquests problemes. Una fita recent ha estat l'aprovació de la **Llei orgànica 8/2021, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència**. Aquesta llei estableix una nova figura que té com a finalitat vetllar per la protecció i el benestar de l'alumnat als centres educatius, una posició clau per promoure entorns educatius segurs i equitatius.

Aquesta nova figura adopta el nom de COCOBE en l'entorn català, fent referència a la coordinació de coeducació, convivència i benestar.

Els ens locals tenen una llarga trajectòria treballant de manera diversa els tres grans eixos de la coeducació, la convivència i el benestar, i la Gerència de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona ha desenvolupat aquesta línia de treball. En concret, a través de la seva funció de suport als ens locals:

Important

La figura COCOBE sorgeix com a resposta a la necessitat de garantir espais educatius que fomentin la convivència, el benestar i la igualtat.

- S'ha impulsat la promoció de polítiques i la creació de xarxes que optimitzin els recursos disponibles per a la protecció d'infants i adolescents.
- S'ha facilitat formació i capacitat al personal tècnic.
- S'han desenvolupat campanyes i materials de sensibilització comunitària.
- S'ha actuat com a catalitzador de sinergies entre els diferents actors locals.

Amb la nova figura de coordinació s'obren noves possibilitats perquè el món local continuï desenvolupant estratègies per a la prevenció i la intervenció en l'àmbit de la protecció i el benestar d'infants i adolescents. Per fer-ho, és fonamental comprendre com es pot integrar la coordinació COCOBE en el món local.

La creació d'aquesta nova figura pot ser experimentada de diferents maneres i suscitar diferents interrogants: quin és el paper d'aquesta figura? Quin suport legal té? Com encaixa amb el treball que ja desenvolupen els ens locals en educació? Què hem de tenir en compte si la volem impulsar?

Important

Aquesta guia pretén aclarir en què consisteix la coordinació de coeducació, convivència i benestar emocional, així com aportar algunes respostes per entendre aquesta nova figura com una oportunitat per a la consolidació i l'aprofundiment del treball que duen a terme els municipis i els ens locals en l'àmbit educatiu.

Per a l'elaboració d'aquest document, s'ha partit de l'anàlisi de les diferents lleis, normatives i textos de referència relacionats amb la nova figura, i s'han realitzat tres entrevistes a persones tècniques en educació del món local, amb una àmplia experiència en aquest camp. Aquesta guia conté:

- Una primera part per entendre el marc legal i el context social i educatiu on s'origina aquesta figura.
- Un segon apartat, en què s'aprofundeix en la coordinació COCOBE, el seu sentit, les seves funcions i les seves especificitats.

- Un tercer bloc amb un recull de recomanacions per impulsar l'acció de protecció i benestar en l'àmbit local.
- I, per últim, un apartat de recursos i bibliografia.

Esperem que aquesta guia ajudi a entendre la creació de la figura de coordinació de coeducació, convivència i benestar en l'àmbit educatiu local com una resposta necessària a les exigències d'una societat cada vegada més conscient dels drets dels infants i adolescents i dels impactes negatius de la violència en el seu desenvolupament. La seva implementació efectiva requereix una col·laboració estreta entre les administracions educatives, els centres escolars i la comunitat educativa, assegurant així entorns educatius segurs i inclusius per a tots els infants i adolescents.

01.

Aproximació a la protecció de la infància i l'adolescència: els drets dels infants i els adolescents des d'una perspectiva interseccional

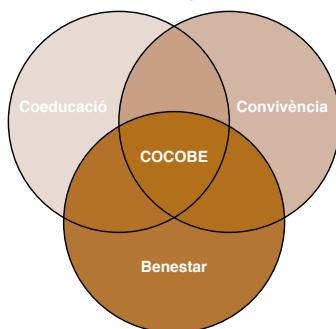
Important

Així, una major consciència sobre l'impacte de les violències que pateixen infants i adolescents ha permès impulsar lleis per fer-hi front i, al mateix temps, el desenvolupament d'aquestes lleis ha afavorit que les polítiques educatives impulsin accions per erradicar aquesta problemàtica.

La creació d'una figura responsable de la coeducació, la convivència i el benestar en el sistema educatiu s'ha de contextualitzar dins de les importants transformacions que ha patit la societat en les darreres dècades. Aquestes transformacions inclouen canvis en el marc legal i en els corrents de pensament que es manifesten en diferents àmbits, entre els quals l'educació. Sovint resulta difícil determinar si el canvi de mentalitat a nivell social precedeix la llei o si és al contrari, però el cert és que ambdós elements es retroalimenten.

Aquests canvis legals i socials es reflecteixen en les **tres esferes d'actuació** de la figura COCOBE:

- **Coeducació:** La coeducació ha passat de ser un aspecte opcional, que algunes escoles es plantejaven fa unes dècades, a convertir-se en un principi del sistema educatiu i en una responsabilitat compartida pels centres. Les expectatives de les famílies envers el sistema educatiu han canviat molt, i el cos legal, juntament amb les demandes socials, ha donat lloc a un seguit de propostes, programes i recursos impensables fa només una dècada.
- **Convivència:** Un canvi similar ha tingut lloc amb la sensibilitat cap a l'assetjament i la convivència. Les demandes de la societat han anat en paral·lel a la creació de protocols i de programes, de manera que, ara com ara, és inconcebible un centre o una acció educativa que no incorpori la necessitat de prevenir i gestionar les violències.
- **Benestar:** També es constata aquest canvi de perspectiva a l'hora de concebre el benestar de l'alumnat com una aspiració del sistema educatiu. Aquest aspecte s'ha anat convertint en una prioritat dins de la programació dels centres, amb aportacions provinents de l'educació emocional i cada vegada més vincles amb els programes de salut mental.

Per tant, a l'hora d'entendre la figura COCOBE i les seves responsabilitats, és important partir de la idea que no es tracta d'una iniciativa nova, sinó que el món educatiu, els municipis i la societat en general ja fa temps que avancen en la direcció de la coeducació, la convivència i el benestar. Aquesta trajectòria ha estat possible gràcies a la creixent sensibilització davant les violències que afecten la infància i l'adolescència.

Per començar a entendre el sentit de la figura COCOBE, cal analitzar els diferents elements d'aquesta transformació social i legal que s'ha produït.

1.1. Abast del problema: les situacions de violència com a rerefons del desenvolupament normatiu

La necessitat de garantir espais educatius basats en la convivència, el benestar i la igualtat s'ha fet més evident en la mesura que, com a societat, hem adquirit una **major consciència i coneixement** sobre la gravetat de les situacions de violència que afecten la infància i l'adolescència.

Les dades de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i d'altres organismes, com UNICEF, la Comissió Europea o Save the Children, mostren com les violències es produeixen en diferents espais: la família, l'escola, entre iguals i a les xarxes socials.

Per citar alguns exemples i tenir una idea de la dimensió del problema, podem recordar les informacions següents:

A escala mundial, l'OMS calcula que un de cada dos infants d'entre 2 i 17 anys és víctima d'algun tipus de violència.

També és coneguda la dada de la mateixa OMS segons la qual un de cada cinc infants pateix o patirà algun tipus de violència sexual (una de cada quatre en el cas de les nenes i un de cada cinc en el cas dels nens). Aquesta proporció es corrobora en diferents estudis.

Aquestes xifres, que ja eren preocupants en les darreres dècades, es van veure agreujades amb la pandèmia i la crisi social. Així, en els darrers anys, s'ha detectat un augment dels nivells de violència en les famílies, i això se suma a les dades d'infants i adolescents que són víctimes de negligència.

A escala global, es coneix com la violència que afecta la infància es produeix en diferents entorns: la llar i la família, el món educatiu, els sistemes de justícia, el treball i la comunitat. En aquest conjunt d'entorns hi podem trobar formes de violència que són comunes a tots els països, en major o menor mesura, i que van des de l'infanticidi, els càstigs físics, l'explotació sexual i laboral fins a l'abús sexual¹.

Una de les estratègies proposades per fer front a aquest greu problema és el **desenvolupament i la implementació de lleis** que facin efectiva la protecció de la infància i l'adolescència². En aquesta línia, les Nacions Unides assenyalen com la violència es pot prevenir amb un lideratge clar que promogui les lleis i mesures adequades. Si ens traslladem a l'entorn més proper, **a escala estatal i a Catalunya**, veiem que la prevalença de les situacions de violència és igualment preocupant. Aquestes són algunes dades, a tall d'exemple, que mostren els **reptes existents** a l'hora de protegir infants i adolescents, a causa del transfons de violència que pateixen.

- **Delictes contra la llibertat sexual.** Aquests constitueixen una de les violències de les quals es disposa d'informació específica. Segons dades d'UNICEF Espanya i del Departament d'Interior – Mossos d'Esquadra, a Catalunya, l'any 2020 més de la meitat de les víctimes de delictes contra la llibertat sexual van

Sabies que

A més de l'impacte directe que la violència té en infants i adolescents, el fet d'haver patit aquestes violències eleva clarament la probabilitat de patir trastorns mentals i d'ansietat, de caure en comportaments perillosos o de desenvolupar malalties cròniques, així com la predisposició a patir limitacions socials, emocionals i cognitives al llarg de la vida. Des de la psicologia i les ciències socials també s'ha generat una major comprensió de la importància que tenen les experiències de la infància en el desenvolupament saludable de les persones.

¹ Veure pinheiro, Paulo Sérgio (2009). Informe mundial sobre la violencia contra los niños y niñas. [En línia]. Disponible a: (https://violenceagainstchildren.un.org/sites/violenceagainstchildren.un.org/files/document_files/world_report_on_violence_against_children_sp.pdf)

² Més informació sobre les estratègies utilitzades per reduir la violència al següent document: Organización Mundial de la Salud (2020). *Informe sobre la situación mundial de la prevención de la violencia contra los niños 2020*. Ginebra: Organización Mundial de la Salud. [En línia]. Disponible a: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240007154-spa>

ser menors d'edat (un total d'11.197 víctimes, de les quals 1.129 a Catalunya).

- **Maltractaments a l'àmbit familiar.** Les mateixes fonts van comptabilitzar 5.846 delictes de maltractaments cap a infants en l'àmbit familiar, dels quals 869 es van produir a Catalunya³.
- **Pobresa infantil.** A Catalunya, a més de les violències a la llar, la persistència de situacions de pobresa infantil constitueix un problema considerable. Per exemple, segons dades de l'Idescat, mitjançant l'Enquesta de condicions de vida, un de cada tres infants viu en situació de pobresa. Això, traslladat en xifres, vol dir que 462.000 infants subsisteixen amb menys dels recursos necessaris per viure amb dignitat.
- **Assetjament escolar.** Existeixen diferents estudis que mostren l'abast del problema:
 - Segons dades de la Fundació Barça, recollides en un estudi propi, el 54 % dels joves d'entre 14 i 18 anys de Catalunya han estat implicats en casos d'assetjament escolar, ja sigui com a víctimes, agressors o testimonis⁴.

³ UNICEF (2021). *Hoja de Ruta para la LOPIVI*. Madrid: UNICEF-Espanya. [En línia]. Disponible a: <https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/descargar.aspx?id=7873&tipo=documento>. I dades del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya recollides a: SAVE THE CHILDREN. *Quant mesura la infància a Catalunya*. [En línia]. Disponible a: https://www.savethechildren.es/sites/default/files/2022-01/Quant_mesura_la_infancia_a_Catalunya.pdf

⁴ Fundació Barça (2019). *El bullying des de la mirada dels adolescents i els experts*. [En línia]. Disponible a: <https://fundacio.fcbarcelona.cat/documents/30157/0/INFORME+BULLYING+ADOLESCENTS/f07c743b-0850-496b-bda0-f948818b48ae>

- Les enquestes de victimització que el Departament d'Interior realitza periòdicament mostren xifres de violència entre infants i adolescents molt contundents. L'informe del curs 2021-2022⁵ mostrava que:
 - Un 64,4 % de l'alumnat ha patit algun tipus de violència, independentment de la freqüència.
 - La incidència de situacions de violència havia augmentat a secundària en relació amb l'estudi anterior.
 - Un 40,8 % és autor d'algun tipus de violència, que sol ser en forma de burles (46 %), aïllament social (39,3 %) o violència física (29,3 %). Un 18,9 % és víctima d'assetjament, amb actes de violència que tenen lloc almenys una vegada per setmana.

- **La violència a les xarxes.** Aquest és un fenomen que ha anat creixent a mesura que ha augmentat l'accés a les xarxes per part d'infants i adolescents. No sols afecta la vessant en línia de l'assetjament escolar, sinó que inclou diferents formes de violència, algunes de les quals són constitutives de delictes i d'altres que no ho són.

Save the Children ha classificat els diferents **tipus de violència**:

- Sèxting sense consentiment
- Extorsió sexual

⁵ Enquesta de convivència escolar i seguretat a Catalunya, curs 2021-2022. Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior. [En línia]. Disponible a: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/estudis_i_enquestes/estudis_de_convivencia_escolar/ECESC_2021_2022/ECESC-2021.pdf

- Violència en línia per part de la parella o exparella
- Ciberassetjament o *ciberbullying*
- Agressió enregistrada o *happy slapping* (agresions físiques que són enregistrades i difoses)
- Ciberseducció de menors o *grooming en línia* (assetjament sexual en línia en què una persona adulta es guanya la confiança d'un menor)
- Exposició involuntària a continguts de caràcter sexual o violent
- Incitació a conductes nocives, com la promoció de les autolesions o dels trastorns alimentaris

A més d'això, es troben les imatges d'abús sexual infantil, tipificades com a delictes de **pornografia infantil**. L'ONG assenyala la dificultat de quantificar la prevalença d'aquests tipus de violència. Algunes xifres recollides al seu informe, per al conjunt de l'Estat, són les 2.286 denúncies per delictes cibernètics comesos contra menors d'edat. D'aquestes denúncies, 926 van ser per amenaces i coaccions, i 703 per delictes sexuals⁶.

⁶ Análisis de la violencia contra la infancia y la adolescencia en el entorno digital de Save the Children. Save the Children. [En línia]. Disponible a: https://www.savethechildren.es/sites/default/files/2020-11/informe_violencia_viral.pdf

- **Salut mental d'infants i adolescents.** Tot i que en si no és un tipus de violència, constitueix un **factor de risc** i es tracta d'un fenomen difícil de dimensionar. Segons l'Enquesta de Salut de Catalunya, el 10,6 % de la població de 4 a 14 anys té probabilitat de patir un problema de salut mental. Aquesta probabilitat no varia segons el sexe, però sí segons la classe social, de manera que les persones de llars desfavorides tenen molta més probabilitat de patir problemes.

Més enllà de la probabilitat, i si mirem les dades d'**atenció oferta**, es disposa de la informació de l'Observatori del Sistema de Salut de Catalunya. Segons aquestes dades, l'any 2017 es van atendre 66.501 persones mitjançant els centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ).

Els **temes més habituals** són els trastorns d'adaptació, el trastorn per dèficit d'atenció amb hiperactivitat (TDAH) i el trastorn de l'espectre autista (TEA)⁷. Un dels principals problemes d'aquest grup de població és la manca d'atenció per part del sistema sanitari, a causa d'una situació de desbordament que es va agreujar amb la pandèmia de la COVID. Aquestes circumstàncies tenen **implicacions** en el pas de l'alumnat pel sistema educatiu, com ara les altes taxes de fracàs escolar i d'abandonament prematur dels estudis, i les mancances en l'abordatge dels trastorns del neurodesenvolupament (TEA, trastorns de la comunicació, TDAH, etc.), entre d'altres.

⁷ Informe del Grup de Treball de Salut Mental de l'Observatori dels Drets de la Infància (2022), *La salut mental de la infància i l'adolescència a Catalunya: situació actual, mancances i propostes*. [En línia]. Disponible a: <http://cdl3.cdl.cat/pdf/V1-Informe-salut-mental-agost-2022%20FINAL.pdf>

Un altre estudi⁸ sobre la dimensió dels problemes de salut mental en infants i adolescents, i sobre les implicacions en l'àmbit educatiu, mostra que el 18,9 % de les persones que els pateixen han patit discriminació per part del professorat, i el 29,5 % per part de l'alumnat. Les implicacions en l'àmbit educatiu i social són molt greus.

Sabies que

Com veiem amb les recomanacions de les Nacions Unides, l'acció legislativa i el lideratge de les administracions constitueixen requisits imprescindibles per fer front a aquest conjunt de violències que afecten infants i adolescents.

A partir d'aquest escenari, totes les iniciatives impulsades des de les diferents administracions, i també des del món local, cobren una gran rellevància, perquè apunten a la responsabilitat de les institucions a l'hora de promoure el benestar i el bon tracte de manera transversal, des de totes les instàncies i, molt especialment, des dels entorns educatius.

En el següent apartat, veurem quines són les **eines legals** de què disposem per fer efectiva la protecció del col·lectiu.

1.2. Marc normatiu que hem de tenir en compte per entendre la protecció de la infància i l'adolescència

La protecció de la infància i l'adolescència compta amb un marc normatiu consolidat, que ara es completa amb la creació de la figura de coordinació de coeducació, convivència i benestar. Per tant, cal tenir en compte quina és l'aportació que suposa la creació d'aquesta figura de coordinació.

⁸ L'Associació Obertament, que aglutina diferents entitats del sector, publica dades a l'informe *L'estigma i la discriminació en salut mental a Catalunya. Informe 2016*. Obertament. [En línia]. Disponible a: <https://www.obertament.org/wp-content/uploads/2023/01/Estigma-a-Catalunya-2016.pdf>

1.2.1. Lleis específiques sobre la figura COCOBE

Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación

També coneguda com a **LOMLOE**, és la primera llei que fa referència a la figura de coordinador o coordinadora de benestar i protecció, obligatòria per a tots els centres educatius, independentment de la seva titularitat. La llei promou aquesta figura en el marc de les actuacions davant **l'assetjament escolar, l'assetjament sexual i les violències en l'àmbit educatiu** en general. El text no concreta les característiques d'aquesta figura, només determina que siguin les administracions educatives les que la desenvolupin. Aquesta llei és important, com dèiem, perquè per primera vegada es fa referència a aquesta esfera de funcions per als agents educatius, tant dins de les escoles com en l'educació fora de l'escola.

Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica

Aquest decret desenvolupa els mínims marcats per la LOMLOE d'acord amb el marc competencial català. Ja en el preàmbul es fa referència, de manera específica, a la coeducació i al benestar com a elements definidors del sistema educatiu i també com a principis pedagògics.

Cal destacar d'aquest decret el fet que atorga un paper específic a la coeducació —un aspecte no tan central en el marc que oferia la LOMLOE—, així com el fet que situa la definició de les tasques de coordinació de benestar en el marc de l'autonomia dels centres.

Important

Aquest decret, en seu capítol referit a l'autonomia dels centres, determina que aquests han de planificar i portar a la pràctica estratègies per potenciar, entre d'altres la coeducació, l'educació per la pau, la gestió de conflictes, i els factors que contribueixen al benestar físic, emocional, individual i col·lectiu.

Ley Orgánica 8/2021, de 4 de junio, de protección integral a la infancia y la adolescencia frente a la violencia

Coneguda com a **LOPVI**, aquesta llei se centra específicament en la protecció d'infants i adolescents davant les violències. El **capítol 35** d'aquesta norma està dedicat a definir la figura de coordinador o coordinadora de benestar i protecció. S'hi estableix que cada centre ha de disposar d'aquesta figura, i que les administracions educatives competents són les encarregades de desenvolupar-ne les funcions. Així mateix, el text proposa unes **funcions mínimes** relacionades amb la formació per detectar violències, la coordinació amb els serveis socials, la promoció d'una cultura del bon tracte i de la resolució pacífica dels conflictes, la informació sobre els protocols i la coordinació amb el pla de convivència, entre d'altres.

A continuació, es presenta el document de referència per a la concreció del que estableixen les lleis orgàniques dins el **marc competencial català**.

El document ***Convivència i clima escolar*** (https://documents.espai.educacio.gencat.cat/IPCNormativa/DOIGC/PEC_Convivencia_clima.pdf), inclòs dins la sèrie de **Documents per a l'organització i la gestió dels centres** del Departament d'Educació, constitueix un pas més en la definició de la figura de la COCOBE i del seu àmbit d'actuació.

Aquest document, de juny de 2023, és un recull de totes les lleis, normatives, documents de referència i també recursos relacionats amb la convivència i l'erradicació de les violències. A més, és cabdal perquè defineix les funcions de la coordinació de coeducació, convivència i benestar. Com podem veure, la denominació és lleugerament diferent de la proposada per la llei orgànica, ja que el Departament hi inclou la referència específica a la coeducació en la denominació de la figura. Per tant,

igual que ja passava amb el Decret 175/2022, la **coeducació** i també la **interculturalitat** es constitueixen com a elements destacats de l'acció contra les violències.

Les **funcions de la COCOBE** recollides en el document passen, entre d'altres, per:

- La coordinació de les actuacions per a la convivència juntament amb la direcció del centre
- La inclusió dels vectors de benestar emocional i coeducació en el projecte educatiu
- El foment de la gestió de conflictes amb un enfocament restauratiu
- La informació sobre els protocols a la comunitat educativa
- La promoció d'estratègies d'identificació i d'intervenció davant les violències

El document conté moltes referències a altres documents legals i directius del Departament d'Educació. Ha estat crucial en el desenvolupament dels protocols davant les violències de diferents tipus —masclista, LGTBIfòbica, racista, etc.—, així com en la creació de recursos específics per a l'abordatge de les violències en l'àmbit educatiu. Aquests protocols estan emparats per lleis, algunes de les quals constitueixen una fita important, ja que estableixen la responsabilitat de l'àmbit educatiu en la prevenció i l'atenció a les violències i discriminacions. La responsabilitat del sistema educatiu és determinant en aquest escenari. Ja no es tracta d'un tipus d'actuació opcional, sinó que els centres tenen el mandat de treballar contra el racisme, el masclisme, la LGTBI-fòbia, etc.

1.2.2. Lleis base per a les actuacions de la figura COCOBE

Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

Va ser modificada i completada per la Llei 17/2020. Aquest és el document de referència més important en l'àmbit català en tot allò relacionat amb la violència masclista.

En l'àmbit específic de la figura COCOBE, aquesta llei és rellevant perquè disposa d'un capítol dedicat a la coeducació com a element fonamental de prevenció de les violències masclistes, i s'hi estableix el paper de l'educació en la lluita contra el sexisme.

Sabies que

Es tracta d'un text legal que descriu les formes de violència i estableix les accions de prevenció, detecció i erradicació que s'han de dur a terme des de diferents àmbits.

Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

És el text legal que completa la Llei 5/2008, mitjançant l'avaluació d'aquesta i l'harmonització amb la normativa europea sobre les violències masclistes.

Alguns exemples d'aquestes millores inclouen una definició més detallada de les violències masclistes i, pel que fa a l'àmbit d'actuació de la figura COCOBE, el text remarca l'obligatorietat d'incorporar la coeducació i l'educació afectivosexual en totes les etapes de l'educació obligatòria.

Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes

És una altra de les lleis que recullen el paper de la coeducació i l'obligació d'incorporar-la a totes les etapes educatives. En el seu **article 21** s'hi recullen actuacions que han de dur a terme les administracions educatives, com ara la **visibilització** de les aportacions de les dones, les **mesures** per democratitzar l'ús dels espais —com els patis— o l'abordatge dels conflictes vinculats a actituds sexistes.

Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació

A diferència de les lleis anteriors, centrades principalment en les desigualtats per raó de gènere, aquesta llei també té en compte aquest eix de discriminació, però n'afegeix d'altres, com la raça, la religió o la classe social.

Es pot considerar una llei amb una mirada **interseccional** a l'hora d'abordar les diferents opressions. L'**article 10** d'aquesta llei està dedicat a l'àmbit educatiu i hi recull, de nou, el paper de la coeducació, la formació del professorat i les mesures contra la segregació com a mecanismes per fer efectiva la no-discriminació.

Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia

Aquesta llei constitueix una fita que recull les reivindicacions del moviment LGTBI. Inclou apartats específics per a l'educació formal i no formal (articles 12 i 14, respectivament), on es recull la necessitat de disposar de formació per al personal professional, continguts educatius i recursos de prevenció contra l'assetjament escolar específic que pateixen les persones LGTBI.

A continuació, s'explica quin és el context de les tres grans àrees temàtiques de la coordinació de coeducació, convivència i benestar, més enllà dels aspectes legals.

Important

Aquesta norma recull de manera exhaustiva les diferents formes de racisme i considera diversos tipus de discriminació existents, incloent-hi eixos que no apareixien en altres lleis, com ara l'edat, la classe social o l'aspecte físic.

Sabies que

Tot i que la introducció de l'escola mixta durant la transició va generalitzar aquest model, ja hi havia precedents des del segle XIX. Als anys vuitanta, sorgiren crítiques a l'escola mixta per no abordar les causes profundes del sexisme, i la coeducació va començar a veure's com un model que promou la consciència sobre el sexisme i que busca transformar les estructures que el perpetuen.

Important

L'àmbit local ha estat un escenari actiu en el desenvolupament d'aquesta línia de treball. Molts ajuntaments han promogut activitats de sensibilització als centres escolars, en l'àmbit del lleure i fora de l'escola, en forma de tallers, xerrades, programes i projectes amb diferents característiques.

1.3. La coeducació: consolidació de les propostes coeducadores de la mà de l'evolució de la consciència al voltant de les violències masclistes

Les propostes coeducadores han evolucionat de ser una iniciativa d'escoles pioneres a consolidar-se com un **principi fonamental** de l'educació. El concepte de coeducació, originari dels Estats Units en el context de l'educació conjunta de persones blanques i negres, s'ha adaptat a Espanya i Catalunya per referir-se a l'**educació mixta de nenes i nens**.

Així, es van proposar accions com:

- Qüestionar els estereotips de gènere
- Valorar allò que s'ha associat tradicionalment al feminisme
- Recuperar referents femenins
- Educar en les cures
- Fomentar la resolució de conflictes de manera no violenta

Les propostes coeducatives s'articulen en diferents **àmbits de treball**:

- El **currículum**: incloure la perspectiva de gènere en el currículum existent i afegir aspectes i continguts nous (educació afectiva i sexual; referents; part de la història no explicada; contes i cançons no sexistes; revisió dels llibres de text, etc.)
- L'**ús del llenguatge** (comunicacions dins l'escola i amb les famílies):
 - Llenguatge inclusiu
 - Material de text

- Iconografia del centre
- Les imatges dels centres escolars que reforcen els estereotips, com els relacionats amb els cànons estètics i corporals, especialment si només es presenten imatges de disseny heterosexual
- La **distribució i els usos dels espais**: pati, racons, lavabos, vestidors, etc.
- El treball amb les **dinàmiques dels grups i les relacions**

En els darrers anys, la proposta coeducativa s'ha complementat amb la **perspectiva interseccional**. Parlar de coeducació des d'una perspectiva interseccional implica ampliar la mirada i visibilitzar com la violència masclista és present en el sistema educatiu, tot interseccionant amb altres eixos que també cal atendre, com el racisme.

El que durant molts anys havien estat iniciatives de centres educatius i d'entitats va acabar obrint un camí que es consolida el curs 2019-2020 amb el programa **“Coeduca’t”** del Departament d'Educació. Es tracta d'una iniciativa que proporciona formació als centres educatius i promou diferents accions, com ara una diagnosi, la revisió del currículum i l'elaboració d'un pla adaptat al context de cada centre, des del qual s'impulsa l'acció coeducadora.

La **consciència social** al voltant de les violències masclistes ha crescut de la mà del moviment feminista, especialment des del final de la dictadura, quan aquest va guanyar força i va començar a influir en les lleis i en la cultura patriarcal. Els debats als mitjans, les mobilitzacions feministes i l'impacte de les violències masclistes han afavorit una major acceptació dels feminismes.

Sabies que

La interseccionalitat és una eina d'anàlisi desenvolupada pels feminismes negres i per la seva denúncia del racisme estructural i relacional. Originalment encunyada per Kimberlé Williams Crenshaw l'any 1989 i ampliada per Patricia Hill Collins, la interseccionalitat ens mostra que cada matriu de dominació es caracteritza per la intersecció dels sistemes d'opressió i dels seus eixos d'opressió i privilegi.

Un recull històric de totes les fites excediria aquest document, però cal destacar alguns **esdeveniments clau** dels anys 2017 i 2018, com ara:

- L'eclosió del moviment **Me Too** en altres països i amb diferents ramificacions.
- L'anomenat judici de *la Manada* i l'onada d'indignació que va provocar.
- La vaga feminista del 8 de març de 2018, amb una resposta social multitudinària.
- Altres iniciatives en la mateixa línia.

Aquests esdeveniments constaten que la societat ha augmentat el seu rebuig a les violències masclistes gràcies a l'acceptació dels postulats feministes. Aquest procés ha tingut **efectes** notables, com ara:

- La necessitat de molts agents socials que abans no es consideraven feministes, i que ara adopten, amb més o menys profunditat, principis d'igualtat, tot i el risc de *purplewashing* que això comporta.
- L'emergència d'una reacció contrària en els darrers anys. Aquest corrent **antifeminista** s'ha manifestat en alguns partits polítics, a les xarxes socials i en sectors que veuen el feminisme com un *lobby* o una suposada "ideologia" que promou els drets de les dones per sobre dels dels homes, negant sovint l'existència de les violències masclistes i la necessitat de protecció davant d'aquestes.

Sabies que

El *purplewashing* o blanquejament feminista és l'adopció del feminisme amb propòsits d'imatge, sense que hi hagi un compromís real per part d'institucions, empreses i altres organismes.

A banda d'aquests efectes, en forma d'utilització o de rebuig, es pot afirmar que la demanda d'**igualtat efectiva** constitueix un plantejament àmpliament acceptat i que afecta diferents esferes, entre elles l'educativa. És per això que les demandes d'actuació en relació amb

la coeducació s'han anat multiplicant també durant les darreres dècades.

Des dels municipis, podem trobar múltiples exemples de la manera com s'ha donat resposta a aquestes demandes. En la guia **La coeducació des dels ajuntaments**, que forma part de la col·lecció: Guies de política educativa local (2024), s'hi troba un recull de la trajectòria i de les possibilitats de la coeducació al món local.

1.4. La convivència: augment de les eines a disposició dels centres educatius

La convivència constitueix un dels principis inspiradors de les lleis educatives actuals. Des de la Llei 12/2009, d'educació, és considerada **un dret i un deure** de la comunitat escolar i, per tant, s'ha anat concretant en un seguit d'accions que són centrals en la vida de qualsevol centre educatiu.

Sota l'esfera de la convivència s'han englobat tradicionalment temes diversos, com ara la regulació de les relacions dins del centre, els protocols vigents, la gestió dels conflictes i de les situacions d'assetjament i, més recentment, el treball a partir de la perspectiva restaurativa. Són molts temes i molt diversos. A més, des del curs 2009-2010, el Departament va facilitar la realització dels **projectes de convivència** dels centres educatius, de manera que aquest document es va anar fent més habitual, fins que l'any 2017 es va regular la seva existència com a part del projecte educatiu de cada centre.

Una altra fita en el treball al voltant de la convivència és la creació de la **Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència (USAV)**, en el marc del *Pla d'escoles lliures de violència*. Aquest pla aborda tot tipus de situacions de violència des de la perspectiva de la prevenció i l'acompanyament, i un dels mecanismes de concreció

Sabies que

Dins del treball de convivència ha tingut una rellevància especial la proliferació de protocols específics per gestionar situacions, tant d'assetjament entre iguals com d'assetjament LGT-Bifòbic, passant per altres temes com l'absentisme escolar o la detecció del maltractament infantil. A més de la referència que constitueixen, aquests protocols han servit per generar recursos preventius que queden recollits en el mateix document, per establir els mecanismes de detecció i valoració, i per fer-ne el seguiment i la derivació.

Vegeu: Concreció dels protocols per a la millora de la convivència

(<https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/convivencia/guia-elaboracio-projepte-convivencia/concrecio-protocols.pdf>)

d'aquestes actuacions és la USAV, una unitat formada per un **equip multidisciplinari** que ofereix atenció als centres.

Totes aquestes actuacions van acompanyades d'una major sensibilitat social envers temes relacionats amb la convivència, especialment en l'àmbit de l'assetjament escolar. A l'Estat espanyol, el cas d'un adolescent que es va suïcidar l'any 2004, al País Basc, com a conseqüència del *bullying*, va suposar un abans i un després en la consciència sobre l'abast del problema. L'augment de la recerca i de les iniciatives per fer front a aquest fenomen ha generat una major sensibilització cap a conductes que abans es consideraven "coses de nens", i una implicació més gran de les comunitats educatives en la seva prevenció. En aquest àmbit, destaquen programes com **#aquiproubullying**, del Departament d'Educació, que inclouen formació per als diferents agents educatius, materials didàctics i altres accions preventives.

1.5. El benestar de l'alumnat en el centre de l'acció educativa

Per últim, dins les tres esferes d'actuació de la figura **COCUBE**, cal destacar l'esfera del benestar i de la salut emocional de l'alumnat. En el **Decret 175/2022, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica**, el benestar de l'alumnat apareix com un aspecte fonamental, al mateix nivell que el currículum educatiu.

El decret entén el benestar emocional com:

L'experiència subjectiva de sentir-se bé, en harmonia i amb tranquil·litat, com també l'experiència personal de satisfacció amb si mateix per poder fer front a les dificultats i superar-les en positiu.

La centralitat del benestar de l'alumnat en el cos legal es recull també a la **Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**. Aquesta llei entén el benestar des del vessant personal i social com un concepte central en la promoció dels drets dels infants.

La manera com aquests principis s'han implementat en el sistema educatiu ha estat a través de diversos **programes** que promouen el benestar emocional de l'alumnat. Un dels més destacats és el programa *Benestar per estar bé*, que ofereix assessorament als docents per ajudar-los a fomentar el benestar entre l'alumnat i acompanyar-los en situacions d'ansietat, autolesions, pressió estètica, dol, addiccions, etc.

Com en el cas de les altres dues esferes —la coeducació i la convivència—, en el cas del benestar també ha augmentat la **consciència social** sobre la necessitat de treballar aquest àmbit. Una major sensibilitat de les famílies al voltant de l'**educació emocional** ha impulsat que cada vegada més centres educatius s'hagin format en qüestions relacionades amb el benestar, per adaptar l'oferta formativa a la creixent demanda de recursos sobre criança respectuosa, treball emocional, entre altres. Tot i que no sigui un tema tan mediàtic, aquestes accions reflecteixen una **sensibilitat social** creixent i una acceptació del benestar com a part essencial de l'acció educativa.

Sabies que

La formació del professorat en temes com el benestar, la resiliència o la comunicació ha augmentat tant en oferta com en demanda, especialment després de la pandèmia i dels seus efectes en la salut mental dels infants i adolescents.

02.

La figura COCOBE, què hem de saber?

Sabies que

A l'entorn europeu ja existeix una figura professional vinculada al que s'anomena *safeguarding*, o salvaguarda i protecció d'infants o de persones en situació de vulnerabilitat. També existeixen uns estàndards internacionals de protecció infantil organitzacional. L'esperit d'aquesta figura de salvaguarda i d'aquesta referència és establir uns principis guia i uns procediments per a les institucions que acullen infants, que inclouen la contractació de professionals, la implantació de protocols, la valoració de riscos i altres aspectes relacionats amb la protecció dels infants i el bon tracte. Vegeu: *Los Estándares Internacionales de Protección Infantil Organizacional*

Un cop analitzat el context en què s'origina la figura COCOBE, vegem en què consisteix, quines són les seves funcions i els seus àmbits d'actuació.

Per entendre què és i què fa una COCOBE, es proposa transcendir per un moment el marc legal específic i, a partir de les diferents directrius, copsar l'esperit d'aquesta nova figura professional. És per això que ens remetem a diferents normatives de referència, entenent que l'actuació ve determinada pel Departament d'Educació i que encara hi ha aspectes per desenvolupar, però que el conjunt de documents ens ajuda a entendre l'àmbit d'actuació d'aquesta figura.

Com s'ha esmentat anteriorment, la figura COCOBE neix a partir del que estableix la LOPIVI, la llei que regula la protecció d'infants i adolescents davant les violències. La introducció d'aquesta figura a la llei no és un fet aïllat respecte del que passa a altres països del nostre entorn, on ja es preveu la implantació de professionals amb l'encàrrec de vetllar pel benestar de l'alumnat.

2.1. Principis d'actuació i objectius

Abans d'entrar en les funcions concretes de la coordinació de benestar i protecció, i amb la voluntat d'aprofundir en l'esperit de la nova figura, és important presentar els principis d'actuació en què es fonamenten les figures de salvaguarda o protecció infantil. Aquests principis constitueixen la base sobre la qual prenen sentit les seves funcions concretes.

Els principis es descriuen en la **proposta elaborada per UNICEF** per desenvolupar la figura de coordinació de benestar i protecció⁹:

1. Vetllar per l'interès superior de la infància, que ha de ser el principi rector en la presa de decisions.
2. Reconèixer la responsabilitat de totes les persones, autoritats i agents socials en la protecció davant la violència.
3. Garantir la protecció dels infants en tots els entorns, tant físics com digitals.
4. Prevenir la discriminació i l'estigmatització.
5. Activar totes les actuacions necessàries per prevenir o abordar situacions de violència.
6. Afavorir la participació dels infants en la presa de decisions que els afecten.
7. Fomentar la parentalitat positiva.
8. Incorporar la sensibilitat cultural en la presa de decisions i en la comunicació sobre els procediments.

Important

La LOPIVI estableix el deure dels centres i agents educatius de disposar d'una coordinació de benestar i protecció, i determina que siguin les comunitats autònomes les que desenvolupin aquesta figura.

⁹ Document: *Protección de la infancia desde el entorno escolar. El coordinador/a de bienestar y protección*. UNICEF. [En línia]. Disponible a: <https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/educa/biblioteca/unicef-educa-recomendaciones-proteccion-infancia-entorno-escolar.pdf>

9. Assegurar la transparència pel que fa a les polítiques i les actuacions.
10. Garantir la confidencialitat en l'intercanvi d'informació entre professionals

Es tracta de principis basats en la **Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides**, i que, per tant, parteixen d'un ampli consens en l'ordenament jurídic.

Aquests principis tenen una aplicació directa en l'àmbit educatiu. En la *Guía para una intervención integral en prevención de los riesgos psicosociales en niños, niñas y adolescentes*, elaborada per l'Alianza para la Protección y la Prevención del Riesgo Psicosocial, la Fundación de Ayuda contra la Drogadicción (FAD) i l'Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo, s'estableixen els **objectius** als quals hauria de donar resposta un centre educatiu protector:

1. Garantir un clima adequat per a la formació de l'alumnat i per al desenvolupament professional del cos docent, recollit en els documents del centre. Aquests documents han d'incloure accions concretes per identificar situacions de risc i mesures de resposta a aquestes.
2. Utilitzar la tutoria com a instrument de millora de la formació integral de l'alumnat.
3. Promoure la convivència pacífica, el respecte per les diferències i l'enfocament de gènere.
4. Comptar amb espais segurs on l'alumnat pugui satisfer les seves necessitats i exercir els seus drets.
5. Fomentar la participació de l'alumnat en l'entorn escolar com a eina per a la construcció d'una ciutadania democràtica.

6. Desenvolupar mecanismes de corresponsabilitat entre famílies, escola i comunitat.

2.2. Funcions del rol COCOBE

La LOPIVI estableix unes funcions per al rol de coordinació de benestar i protecció, que es detallen a continuació. És important tenir en compte que la denominació pot variar segons els documents. Mentre que la llei fa referència a la coordinació de benestar i protecció, el document de concreció elaborat pel Departament d'Educació utilitza el terme coordinació de coeducació, convivència i benestar. Malgrat aquesta diferència, es tracta de la mateixa figura professional, que, com s'indica a l'apartat legal, es regula a escala estatal i es concreta en el marc de les comunitats autònomes.

Les funcions previstes per aquesta figura a la **LOPIVI** són les següents:

- Promoure plans de formació sobre prevenció i detecció precoç per al personal del centre, per a l'alumnat i també per a les famílies, en coordinació amb les associacions de famílies dels centres.
- Coordinar els casos que requereixin la intervenció dels serveis socials, d'acord amb els protocols establerts.
- Identificar-se davant del centre com a referent principal en possibles casos de violència.
- Promoure mesures de benestar i una cultura del bon tracte.
- Fomentar la resolució pacífica dels conflictes.

- Informar el personal del centre sobre els protocols existents davant de qualsevol forma de violència.
- Fomentar el respecte envers l'alumnat amb diversitat funcional o en altres situacions de vulnerabilitat.
- Coordinar, juntament amb la direcció, el pla de convivència del centre.
- Promoure la comunicació amb els cossos de seguretat en situacions que suposin un risc per a la seguretat dels menors.
- Promoure la comunicació amb les agències de protecció de dades en casos de tractament il·lícit de dades personals.
- Fomentar l'alimentació saludable.

El desenvolupament d'aquesta llei en el context català ens porta a una nova definició de funcions establerta al **document *Convivència i clima escolar***, dins de la sèrie *Documents per a l'organització i la gestió dels centres* del Departament d'Educació. Així, les funcions de la **COCUBE** establertes en aquest document són:

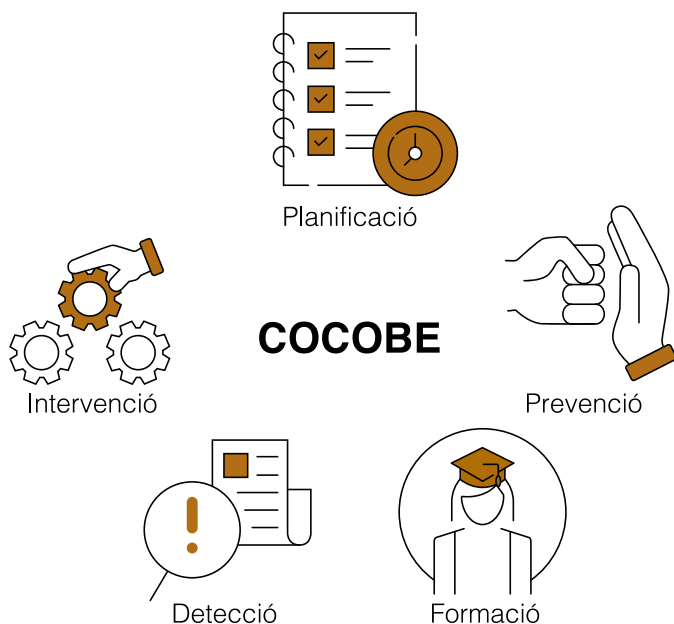
- Coordinar amb la direcció del centre educatiu el projecte de convivència i totes les actuacions relacionades amb el desplegament de les seves funcions.
- Vetllar perquè el projecte educatiu de centre i les programacions de les àrees i matèries incorporin els vectors de benestar emocional, de coeducació i perspectiva de gènere, de ciutadania democràtica i de consciència global.
- Promoure, dins del projecte de convivència, mesures que assegurin el màxim benestar per als infants i adolescents, així com la cultura del bon tracte envers aquests.

- Fomentar entre la comunitat educativa l'ús de mètodes de resolució pacífica de conflictes amb enfocament restauratiu.
- Garantir el respecte per tot l'alumnat, especialment per aquell que es troba en situacions de vulnerabilitat o que presenta diversitat.
- Donar a conèixer i proposar activitats formatives adreçades a la comunitat educativa en relació amb la coeducació, la convivència i el benestar emocional.
- Informar la comunitat educativa sobre els protocols en matèria de prevenció i protecció davant de qualsevol forma de violència.
- Promoure estratègies per identificar possibles situacions de risc o de violència contra l'alumnat i impulsar l'adopció de mesures d'intervenció en el marc dels protocols establerts pel Departament d'Educació.
- Identificar-se davant de la comunitat educativa com a referent per a les comunicacions relacionades amb possibles casos de violència, tant dins del centre com en el seu entorn.
- Garantir una adequada confidencialitat en les intervencions i promoure mesures per evitar l'estigmatització de qualsevol membre de la comunitat educativa.
- Exercir com a referent de coeducació i de perspectiva de gènere del claustre dins del pla Escoles Lliures de violències.

Per entendre aquesta multiplicitat de funcions, és necessari articular-les en àrees d'actuació diferenciades.

2.3. Àrees d'actuació de la coordinació de benestar i protecció

El Ministerio de Educación y Formación Profesional proposa tenir en compte **cinc grans àrees** d'actuació per articular les funcions de la figura de coordinació, tal com s'estableix a la seva guia *Coordinador o coordinadora de bienestar y protección en la comunidad escolar*, i basant-se en la proposta elaborada per UNICEF¹⁰. Aquestes cinc grans àrees són: la planificació, la prevenció, la formació, la detecció i la intervenció. A continuació, es presenta el paper de la **COCOBE** en aquestes àrees.

¹⁰ Document: *Protección de la infancia desde el entorno escolar. El coordinador/a de bienestar y protección*. UNICEF. [En línia]. Disponible a: <https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/educa/biblioteca/unicef-educa-recomendaciones-proteccion-infancia-entorno-escolar.pdf>

2.3.1. Planificació

Es tracta d'incidir, de manera coordinada amb la direcció del centre, en la planificació i l'elaboració dels documents marc, com ara el **pla de convivència** en el cas de les escoles i els instituts, o els documents de referència sobre convivència per a la resta de centres de titularitat municipal. Un aspecte clau és la **coordinació amb altres figures existents**, amb l'objectiu de clarificar les esferes d'actuació i les responsabilitats.

Dins d'aquesta àrea s'inclouen les **funcions** establertes pel Departament d'Educació per a la coordinació **COCOBE**:

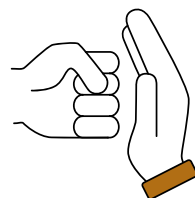
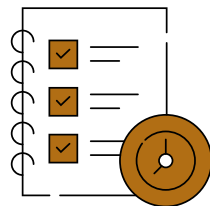
- Coordinar amb la direcció del centre educatiu el projecte de convivència i totes les actuacions relacionades amb el desplegament de les seves funcions.
- Vetllar perquè el projecte educatiu de centre i les programacions de les àrees i matèries incorporin els vectors de benestar emocional, coeducació i perspectiva de gènere, ciutadania democràtica i consciència global.

A més, s'hi inclouria la funció de foment d'una **alimentació saludable**, ja prevista a la LOPIVI, així com la recomanació d'UNICEF de col·laborar en la identificació primerenca de riscos i en l'elaboració de polítiques de protecció del centre educatiu.

2.3.2. Prevenció

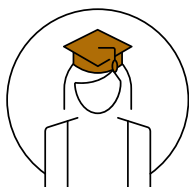
Aquesta àrea es basa en la sensibilització sobre els temes que aborda la figura **COCOBE**, així com en la participació de l'alumnat i de les famílies entorn de la parentalitat positiva.

Les **funcions** previstes pel Departament d'Educació que formen part d'aquesta àrea són:

- Promoure, dins del projecte de convivència, mesures que assegurin el màxim benestar per als infants i adolescents, així com la cultura del bon tracte envers aquests.
- Fomentar entre la comunitat educativa l'ús de mètodes de resolució pacífica de conflictes amb enfocament restauratiu.
- Garantir el respecte per tot l'alumnat, especialment per aquell que es trobi en situacions de vulnerabilitat o que presenti diversitat.

A més, UNICEF recomana incloure en aquesta àrea la funció de fomentar la participació infantil i la parentalitat positiva.

2.3.3. Formació

La COCOBE ha de promoure els plans de formació del personal i de l'alumnat en relació amb la convivència, el benestar emocional i la coeducació.

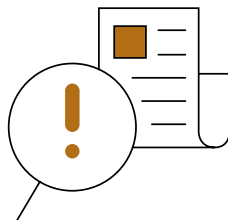
Les **funcions** establertes pel Departament d'Educació vinculades a l'àrea de formació són:

- Donar a conèixer i proposar activitats formatives adreçades a la comunitat educativa en relació amb la coeducació, la convivència i el benestar emocional.
- Informar la comunitat educativa sobre els protocols en matèria de prevenció i protecció davant de qualsevol forma de violència.

Una altra funció recollida a la **LOPVI**, i que també s'inclou dins d'aquesta àrea, és la **promoció de plans de formació sobre protecció** adreçats tant al personal docent com a les associacions de famílies d'alumnes (AFA).

2.3.4. Detecció

El coneixement i la difusió dels protocols d'actuació, així com l'establiment de canals de comunicació davant de situacions de risc, són algunes de les tasques d'aquesta àrea d'actuació.

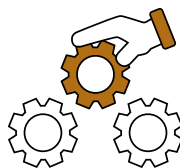
Les **funcions** previstes pel Departament d'Educació incloses en aquesta esfera són:

- Promoure estratègies per identificar possibles situacions de risc o de violència contra l'alumnat i impulsar l'adopció de mesures d'intervenció en el marc dels protocols establerts pel Departament d'Educació.
- Identificar-se davant de la comunitat educativa com a referent per a les comunicacions relacionades amb possibles casos de violència, tant dins del centre com en el seu entorn.

A més, la LOPVI inclou en aquest bloc la funció de comunicar a les agències de protecció de dades qualsevol tractament il·lícit de dades personals de menors, així com de col·laborar amb els cossos de seguretat en situacions de risc per a la seguretat de les persones menors d'edat.

2.3.5. Intervenció

Aquesta àrea fa referència a la coordinació de l'actuació davant dels casos que es donin, d'acord amb els protocols establerts.

Les **funcions** de la figura **COCUBE** que es corresponen amb aquesta àrea són:

- Garantir una adequada confidencialitat en les intervencions i promoure mesures per evitar l'estigmatització de qualsevol membre de la comunitat educativa.

Important

A més, **UNICEF** recomana incloure en aquesta àrea la promoció de mesures per garantir la continuïtat en el sistema educatiu dels infants i adolescents que hagin estat víctimes de violència.

- Exercir com a referent de coeducació i de perspectiva de gènere del claustre en el marc del pla *Escoles Lliures de violències*.

2.4. Temes clau per l'actuació de la figura COCOBE

Les funcions de la **coordinació de coeducació, convivència i benestar** són nombroses i diverses. Per tal de garantir-ne un desenvolupament adequat, és fonamental que aquesta coordinació tingui coneixements sòlids sobre determinats **blocs temàtics i metodològics transversals**, essencials tant per a la prevenció com per a la intervenció en situacions de violència.

Entre aquests aspectes s'inclouen la gestió de conflictes, la introducció de la mirada restaurativa i la millora de la comunicació interna, entre d'altres. Quan aquests elements formen part de la dinàmica quotidiana dels centres educatius, esdevenen **factors preventius** de les violències i, alhora, **agilitzen la gestió** de les situacions que ho requereixen. A continuació, es detallen aquests temes clau.

2.4.1. Consciència de les violències i discriminacions

Per millorar l'actuació de la figura COCOBE, és necessari desenvolupar la **capacitat d'identificació i anàlisi** de les violències, les microviolències i les discriminacions que es manifesten a les escoles i en altres entorns educatius. Això requereix no només un coneixement teòric sobre com es produeixen aquestes dinàmiques, sinó també una actitud d'obertura, curiositat i reconeixement actiu d'aquestes realitats, evitant-ne la negació.

Les diverses **desigualtats socials** (racisme, masclisme, capacitisme, classisme) són presents en el dia a dia de

les persones i en els seus contextos, també als centres educatius. Sovint es tradueixen en actes subtils, difícils d'identificar i que poden passar desapercebuts o, quan s'evidencien, ser negats.

A més de les discriminacions associades als eixos socials, als centres educatius també s'hi donen altres **dinàmiques de poder**. Dins dels grups, tant a les aules com en altres espais escolars, algunes experiències tenen més centralitat i són més valorades que d'altres. Qualsevol experiència no valorada pot generar patiment. Per aquest motiu, en l'atenció a les violències, és fonamental comprendre l'ús del poder i les anomenades **dinàmiques centre-marge**. Aquestes són les dinàmiques que s'estableixen dins dels grups i que afavoreixen que certes persones ocupin més espai, tinguin més capacitat d'incidència i se sentin més còmodes que altres, de manera sistemàtica.

El treball que la **coordinació COCOBE** pot desenvolupar en relació amb aquesta àrea temàtica és molt divers i inclou l'**ampliació de la mirada** de l'equip educatiu per afavorir una comprensió més profunda d'aquests temes. Tant si es tracta de formació sobre les discriminacions en general, o sobre un eix específic, com si es valora el posicionament del centre per esdevenir un espai inclusiu, o si es reflexiona sobre accions concretes per determinar si cal activar un protocol, la **comprensió** d'aquestes dinàmiques esdevé un factor clau d'actuació.

2.4.2. Gestió de conflictes

Existeixen diferents **situacions de conflicte** a les escoles i en altres entorns educatius que no necessàriament desemboquen en una situació de violència: tensions entre l'alumnat, entre les famílies o dins dels mateixos equips docents.

Un **abordatge quotidià** dels conflictes permet evitar l'*escalada* —és a dir, el fet que el conflicte esdevingui

Important

La generació d'espais segurs a les escoles, en relació amb aquestes violències, requereix una comprensió més profunda del funcionament de les dinàmiques de privilegi i opressió, així com de les implicacions que té la diversitat en els centres educatius.

més difícil de resoldre o que es cronifiqui. Per tant, dins l'àmbit d'actuació de la **COCOBE**, és necessari adoptar una **perspectiva continuada** de gestió de conflictes.

Algunes accions per aconseguir-ho són:

- la formació del claustre o de l'equip docent,
- la creació d'espais i mecanismes específics per a situacions de conflicte,
- l'adopció de metodologies concretes quan es tracti de conflictes entre iguals

Important

En aquest sentit, és important que la figura Cocobe sigui capaç de distingir entre situacions de conflicte entre iguals i aquelles en què hi ha una desigualtat de poder, ja sigui per motius de desigualtats socials o derivades del propi context. En aquests darrers casos, es tractaria de situacions d'assetjament o de discriminació.

En qualsevol cas, la capacitat de gestionar els conflictes constitueix també un element preventiu, ja que afavoreix la resiliència i desenvolupa capacitats relacionals rellevants dins d'un procés d'aprenentatge integral.

2.4.3. *Perspectiva restaurativa*

La perspectiva restaurativa és un dels enfocaments específics que s'ha promogut en els darrers anys per a la gestió de les situacions esmentades anteriorment, tant en casos de conflicte com de discriminació o d'assetjament. Aquesta perspectiva aporta un **marc comunitari** per a la gestió de les relacions, en què es promou la responsabilitat tant individual com col·lectiva per fer efectiva la convivència.

Alguns **elements clau** d'aquesta perspectiva són:

- El focus en els danys i en l'impacte que han tingut sobre les persones afectades per les violències.
- La identificació de les necessitats de les persones agredides.
- El canvi de mirada envers les persones agressores.
- La centralitat de la reparació i la no-repetició.

- El paper de tota la comunitat educativa en la gestió de les situacions.

Actualment, des de diferents instàncies, es promouen **formacions** en perspectiva restaurativa, i, a més, el Departament d'Educació compta amb diversos **programes** per integrar aquest enfocament en els plans de convivència i en el funcionament quotidià dels centres.

El fet que la COCOBE conegui els recursos i els fonaments relacionats amb la mirada restaurativa és un requisit que pot facilitar molt l'abordatge de situacions concretes.

2.4.4. Comunicació interna

Un dels reptes de la figura **COCOBE** és aconseguir que la seva actuació no sigui un fet aïllat en la dinàmica de les escoles municipals. Les actuacions de protecció de la infància haurien de constituir un **element transversal** per a tot l'equip i per al conjunt de la comunitat educativa. Per aquest motiu, és especialment important cuidar la comunicació interna dins dels centres, així com garantir el coneixement de la figura **COCOBE** i de les seves funcions.

Un element clau en aquesta línia és el posicionament del centre. Per aconseguir un **posicionament efectiu**, cal aprofitar diversos elements estructurals que constitueixen una oportunitat per treballar la responsabilitat de protecció envers la infància i l'adolescència. Aquests elements són comuns a tots els centres i inclouen:

- Els documents de funcionament intern, com el projecte educatiu, les normes internes, etc.
- Els espais habituals de treball, com els claustres, les reunions de cicle o per equips.

Per saber-ne més

Es pot consultar la pàgina *Una comunitat educativa restaurativa i resiliant*, del portal **XTEC**, disponible a: <https://xtec.gencat.cat/ca/centres/proje-ducatiu/convivencia/una-comunitat-educativa-restaurativa-i-resilient/>

- Els espais articulats pel centre, com les reunions de presentació o d'acollida, les entrevistes entre la direcció i les persones de l'equip.

D'aquesta manera, el posicionament del centre pot deixar de ser una simple declaració d'intencions escrita en algun document per esdevenir un **propòsit viu i present** entre totes les persones de la comunitat educativa.

Important

És necessari aprofitar tots aquests espais, documents i mecanismes per recordar les responsabilitats compartides, les eines a disposició del centre i les iniciatives relacionades amb el benestar i la protecció de l'alumnat.

És també molt interessant no limitar aquest posicionament als espais interns de l'equip, sinó aprofitar també els espais amb les famílies i, fins i tot, amb l'alumnat per donar a conèixer les responsabilitats, els recursos i les iniciatives del centre en relació amb el benestar i la protecció.

2.5. Necessitats formatives de la COCOBE

A partir de tot el que s'ha exposat anteriorment, i tenint en compte les àrees d'intervenció i les funcions atribuïdes a aquesta figura, es poden detectar un seguit de necessitats formatives vinculades a les tres esferes que se li assignen: convivència, coeducació i benestar emocional. Cal destacar que els temes clau esmentats prèviament constitueixen coneixements necessaris per a les persones que han d'exercir la coordinació COCOBE.

En qualsevol cas, a la guia *Coordinador o coordinadora de bienestar y protección en la comunidad escolar* (https://www.libreria.educacion.gob.es/ca/libro/coordinador-o-coordinadora-de-bienestar-y-proteccion-en-la-comunidad-escolar_182250) del Ministeri d'Educació i Formació Professional per a l'acompanyament de la figura de coordinació de benestar i protecció de l'alumnat, s'estableixen **tres nivells de formació**:

1. **Formació en coneixements bàsics** sobre la protecció des de la perspectiva de la **salvaguarda**

d'infants i adolescents. Aquests coneixements no només són essencials per a la persona que exerceix la coordinació, sinó també per a tot el personal dels centres educatius. Inclou la normativa bàsica sobre els drets de la infància, les lleis orgàniques d'educació i nocions fonamentals sobre les violències que afecten infants i adolescents.

2. **Formació específica en coordinació de benestar i protecció**, amb continguts que permetin habilitar aquesta figura per **prevenir, detectar i intervenir** en casos de violència. També inclou formació per a l'acompanyament a les famílies, infants i adolescents, ja que la persona coordinadora ha de poder oferir assessorament a aquests col·lectius durant la seva actuació.
3. **Formació especialitzada** per al treball amb infants i adolescents en situació de risc social. Aquesta formació capacita per intervenir en **situacions de vulnerabilitat social** i per donar una resposta adequada a les necessitats específiques d'aquests col·lectius.

03.

Recomanacions per a implementar la figura al món local

La coordinació de coeducació, convivència i benestar forma part d'un marc de treball que tot just s'està desplegant, al voltant de la **protecció**, la **salvaguarda** i la **responsabilitat pública** per fer front a les violències que viuen infants i adolescents. Aquest marc ha fet un pas important amb el desenvolupament de la LOPIVI, la creació de la figura COCOBE i la seva implantació als centres educatius.

En aquest context, l'àmbit local ofereix un ampli ventall d'oportunitats per desenvolupar l'acció de protecció davant les violències. Cal tenir en compte que els ens locals col·laboren activament amb els centres educatius per garantir una protecció integral de la infància i l'adolescència, disposen d'escoles de titularitat municipal i impulsen múltiples **iniciatives educatives**.

La realitat de l'àmbit local en relació amb la figura COCOBE es caracteritza per una **gran diversitat**, tant per la tipologia de municipis i consorcis com pels diferents punts de partida en relació amb els àmbits que abasta aquesta coordinació: la coeducació, la convivència i el benestar. Així, ens podem trobar amb municipis que tenen pocs centres educatius vinculats, i d'altres que disposen d'un ampli ventall de recursos: escoles d'adults, escoles de música o d'art, llars d'infants, etc. Al mateix temps, hi ha municipis amb una llarga trajectòria en el treball coeducatiu o amb múltiples iniciatives

relacionades amb la convivència i el benestar, i d'altres en què aquesta perspectiva tot just comença a desenvolupar-se.

A tot això, cal afegir que hi ha professionals amb responsabilitats vinculades a la coeducació, la convivència i el benestar emocional als centres educatius municipals, com ara:

- Tècniques municipals vinculades a les àrees d'educació, igualtat o altres.
- La direcció dels centres educatius, siguin escoles bressol, escoles d'adults o altres tipologies.
- Docents o figures amb responsabilitats relacionades amb la convivència dins dels mateixos centres.
- Càrrecs polítics que poden establir les prioritats en aquesta matèria.
- Professionals vinculats a diferents iniciatives de treball en xarxa, siguin figures internes o serveis externalitzats.

Tanmateix, cal tenir en compte que la implantació d'aquesta figura ha generat debat en el món educatiu i ha comportat **dos malestars** clars:

- La manca de dotació pressupostària per a unes funcions que són cabdals i que requereixen temps.
- El risc que una figura que integra els tres àmbits — coeducació, convivència i benestar — suposi una pèrdua d'especificitat pel que fa a les funcions pròpies de la coeducació.

En aquest sentit, existeixen múltiples escenaris que fan que l'adopció d'aquesta línia de treball en l'àmbit local pugui ser molt diversa, i l'equilibri entre les tres esferes de la coordinació dependrà de la realitat de cada territori.

Important

Tot aquest **entramat professional** comparteix la responsabilitat de garantir la protecció i el benestar de la infància i l'adolescència.

A continuació, s'ofereixen diverses possibilitats per aprofundir en el desplegament de les funcions de protecció i benestar, amb l'objectiu que l'àmbit local pugui identificar vies d'acció adaptades a les especificitats de cada municipi.

3.1. Recomanacions genèriques per a implementar les funcions de protecció i benestar

A l'hora d'implantar la figura COCOBE, serà necessari tenir en compte la diversitat d'agents i de punts de partida. Aquest document no proposa una única via per implementar les funcions d'aquesta figura, sinó un conjunt de recomanacions que cada municipi pot concretar en funció del seu context i de les seves necessitats.

És possible que algunes d'aquestes accions ja s'estiguin duent a terme, fet que indica que l'àmbit d'actuació de la figura COCOBE no és nou, sinó que ja està en procés de desplegament. Altres accions poden constituir una via a explorar, per tal d'aprofundir en la protecció de la infància des dels diferents àmbits d'actuació municipal.

Aquest conjunt de recomanacions es divideix per **àmbits d'actuació** i constitueix una invitació a la reflexió per part de les persones tècniques, amb l'objectiu d'identificar possibles iniciatives a emprendre segons la seva realitat local.

► Recomanacions en matèria de formació

- Garantir la formació del personal tècnic municipal en protocols de protecció infantil, mitjançant sessions formatives sobre la identificació i l'actuació davant de situacions de maltractament infantil o de risc.

- Promoure la formació del personal tècnic municipal en coeducació, convivència i benestar emocional.
- Garantir la formació del personal de les escoles de titularitat municipal (escoles bressol, escoles de persones adultes, etc.) en matèria de protecció infantil, i identificar les seves necessitats formatives específiques en relació amb la convivència, la coeducació i el benestar emocional. Una matèria d'especial interès, sobretot pensant en les escoles de persones adultes, és la perspectiva interseccional.
- Promoure la formació en gestió de conflictes i mediació, identificant iniciatives formatives en els centres i entorns educatius que ajudin a millorar les habilitats per gestionar conflictes entre alumnat, equips educatius i famílies, amb l'objectiu de millorar la convivència i el benestar emocional.

► **Recomanacions en matèria de coordinació interna de l'ens local**

- Realitzar una valoració de la coordinació entre les diferents àrees (educació, igualtat, esports, salut, serveis socials, etc.) que tenen incidència en els centres educatius municipals en matèria de convivència, coeducació i benestar emocional. Cal copsar si existeix una perspectiva compartida sobre aquests àmbits i impulsar iniciatives de coordinació en cas que no n'hi hagi.
- Establir reunions periòdiques entre els departaments d'educació, serveis socials, salut i altres àrees rellevants per coordinar accions i polítiques en matèria de protecció infantil i benestar emocional.
- Identificar o desenvolupar protocols de coordinació clars per a situacions d'emergència o crisi que afectin el benestar emocional dels infants i de la comunitat educativa.

- Identificar els aspectes del programa polític relacionats amb la convivència, la prevenció de les violències i el benestar emocional.
- Identificar la dotació econòmica prevista per fer efectiva la protecció de la infància i l'adolescència, i valorar si inclou recursos per alliberar hores del personal dels centres educatius per dur a terme aquesta funció, així com per garantir la formació necessària.
- Definir, conjuntament amb el lideratge polític, com es prioritzen els temes relacionats amb la COCOBE de manera transversal i en forma de propostes concretes (accions específiques, programes, iniciatives, etc.).

► **Recomanacions en matèria de coordinació d'agents educatius**

- Impulsar la coordinació de l'ens local amb la figura COCOBE dels centres (escoles i instituts) per millorar la implementació de les polítiques de coeducació, convivència i benestar emocional en l'àmbit educatiu.
- Avaluar els mecanismes de coordinació amb altres agents relacionats amb el benestar emocional (serveis socials, CDIAP, recursos de salut, etc.).
- Crear xarxes de suport i col·laboració entre la figura COCOBE, els serveis socials i els centres educatius per millorar la detecció i l'atenció de les necessitats en matèria de protecció i benestar.
- Establir mecanismes de comunicació continuada amb les famílies, mitjançant sistemes de comunicació efectius que permetin informar-les i implicar-les en les accions i programes de protecció, coeducació i benestar emocional.

- Promoure el posicionament dels diferents agents en relació amb la convivència, la coeducació i el benestar emocional, tant a escala individual (de cada centre, servei o iniciativa) com de manera conjunta en iniciatives de treball en xarxa o accions col·lectives.
- Implicar les xarxes existents en la responsabilitat de garantir la protecció i el benestar. En el cas dels plans educatius d'entorn, de les ciutats educadores o dels consells d'educació municipals, ja es parteix de xarxes consolidades, amb activitats i funcionaments propis. Aquestes iniciatives constitueixen una oportunitat rellevant per a la implantació de les funcions de vetlla per la convivència, la coeducació i el benestar emocional.

► **Recomanació d'accions de detecció de necessitats, mapeig i diagnosi**

- Identificar quines dades té l'ens local i quines li manquen sobre la realitat local en relació amb el benestar emocional, la convivència i la coeducació d'infants i adolescents, a partir de la informació dels serveis socials, del CSMIJ, dels recursos de salut, etc.
- Establir àrees prioritàries d'actuació en l'àmbit de la protecció de la infància, tot identificant les realitats que requereixen més acció preventiva al municipi i les actuacions que ja s'estan duent a terme.
- Recollir les necessitats detectades des de la implantació de la figura **COCOBE** als centres educatius, i incorporar-hi també la informació procedent dels consells escolars.
- Avaluar el grau de formació de les entitats que desenvolupen accions municipals fora de l'àmbit escolar, en relació amb les funcions de la figura **COCOBE**.

- Realitzar estudis locals per identificar les necessitats específiques en matèria de protecció infantil, convivència i benestar emocional en els diferents barris o àrees del municipi o de la comarca.
- Assegurar que les diagnosi o mapeigs de necessitats incorporen la perspectiva de gènere, la diversitat cultural i altres dimensions socials rellevants.
- Difondre el coneixement generat per les diferents instàncies que treballen en coeducació, convivència i benestar emocional, mitjançant publicacions de sensibilització i de promoció del benestar d'infants i adolescents.

► **Recomanacions per als plecs de contractació i definició de polítiques**

- Revisar i actualitzar els plecs de contractació de serveis externs per incloure-hi clàusules específiques de protecció i benestar.
- Comprovar que els plecs de contractació vinculats a l'àmbit educatiu incorporin requisits relacionats amb la coeducació, la convivència i el benestar emocional.
- Identificar la dotació econòmica i les necessitats de formació destinades a la protecció de la infància i l'adolescència en les escoles municipals.
- Establir polítiques que prioritzin la contractació d'entitats que promoguin pràctiques inclusives en les seves activitats amb la comunitat educativa.

► **Recomanacions en la implicació del tercer sector i agents socioeducatius externs**

- Crear un registre actualitzat de recursos del tercer sector i d'altres agents que puguin oferir suport en matèria de protecció infantil, coeducació i benestar emocional.

- Identificar els recursos del tercer sector social que poden esdevenir aliats en el treball per a la convivència, la coeducació i el benestar emocional.
- Avaluar la implicació actual i la qualitat del treball en xarxa amb els agents socioeducatius del territori.
- Promoure la creació de xarxes i col·laboracions estratègiques entre el tercer sector, les escoles i altres entitats municipals per reforçar la resposta i el suport en aquests àmbits.

► **Recomanacions de treball amb les famílies**

- Identificar les iniciatives existents per incloure les famílies en la perspectiva de treball del centre en relació amb la coeducació, la convivència i el benestar emocional.
- Oferir formació a les famílies mitjançant sessions informatives, tallers pràctics i xerrades, en què s'expliqui com poden contribuir a promoure el benestar i la protecció infantil, i on se'ls proporcionin eines per identificar comportaments i actituds que puguin ser indicadors d'abús o assetjament.
- Difondre materials educatius a través dels canals habituals del centre —pàgina web, xarxes socials, aplicacions de comunicació amb les famílies— que incloguin guies i recursos en línia sobre com mantenir un entorn familiar segur.
- Fomentar la comunicació oberta entre les famílies i les escoles municipals, proporcionant diverses vies de relació.
- Incentivar la participació activa de les famílies en les activitats i esdeveniments de les escoles municipals, als consells d'infants, consells educatius municipals, espais familiars, etc.

- Oferir formació sobre ciberseguretat per ajudar les famílies a protegir els seus infants i adolescents dels riscos associats a internet i a les xarxes socials.

► **Recomanacions en relació a la sensibilització**

- Dissenyar campanyes de sensibilització a través de les xarxes socials, cartells i fullets que destaquin la importància de garantir un entorn segur i protegit per als infants, i que difonguin els recursos existents al territori.
- Elaborar materials clars i accessibles per difondre els protocols d'actuació vigents en casos d'abús, assetjament escolar i altres formes de maltractament.
- Establir col·laboracions amb ONG i altres entitats especialitzades en protecció infantil per rebre assessorament i suport tècnic.

3.2. Recomanacions específiques per escoles municipals

Si bé en el llistat anterior predominava una visió global del municipi o de l'ens local, a continuació ens centrem en algunes recomanacions adreçades als centres educatius municipals, tot tenint present que cada territori parteix d'una **realitat diversa** pel que fa a la tipologia i la titularitat dels centres. A més dels instituts i escoles que depenen del Departament d'Educació de la Generalitat, els ens locals disposen de centres de titularitat municipal com ara les escoles municipals de música, les escoles municipals d'arts, les escoles d'educació especial, les escoles de persones adultes o les escoles bressol / llars d'infants.

► Recomanacions en relació amb el posicionament del centre

- Generar espais de treball per promoure l'establiment d'una línia de centre en relació amb la coeducació, la convivència i el benestar. Recollir la trajectòria del centre en el treball d'aquests àmbits i aprofundir en el seu posicionament.
- Assegurar que aquest posicionament estigui alineat amb la normativa vigent i que es reflecteixi en la documentació del centre, com ara el projecte educatiu, el pla de convivència, les normes de funcionament i organització del centre o altres documents de referència.
- Identificar els debats pendents per garantir que l'equip educatiu comparteix una visió comuna sobre la coeducació, el benestar emocional i la convivència.
- Realitzar una avaluació sobre la manera com el centre vetlla per la prevenció de les discriminacions i dels estereotips, a partir dels continguts que li són propis. Per exemple, en el cas de la música, analitzar com l'accés pot estar condicionat pel gènere, la classe social, etc. En el cas dels Programes de Formació i Inserció (PFI) que es desenvolupen en escoles de persones adultes, cal tenir en compte com aquests mateixos factors influeixen en l'elecció de branques professionals i en les dinàmiques relacionals en entorns fortament especialitzats per gènere.
- Incloure al currículum escolar continguts relacionats amb els drets dels infants i dels joves, adaptats als diferents nivells educatius.
- Impulsar projectes o accions de caràcter preventiu que promoguin la igualtat i la no-discriminació des del centre.

Important

En el cas de les escoles i dels instituts, les pautes per a la implantació de la figura **COCIBE** estan establertes per la normativa esmentada anteriorment. Sense contravenir el que preveu aquest marc normatiu, tots els centres educatius poden dur a terme accions diverses per aprofundir en la seva funció de protecció i de salvaguarda dels infants i adolescents.

► **Recomanacions relacionades amb el compliment de les funcions de protecció i benestar**

- Garantir la formació de tot l'equip en les tres esferes d'actuació de la coordinació COCOBE: coeducació, convivència i benestar.
- Assegurar que la figura **COCUBE** és coneguda per tot el personal del centre com a persona de referència en els àmbits de protecció i benestar, i que disposa dels mitjans necessaris per exercir la seva funció de manera efectiva.
- Comprovar el coneixement que té l'equip sobre els protocols i mecanismes que cal activar davant la sospita de situacions de violència o de vulnerabilitat de l'alumnat.
- Impulsar, en els diferents espais de treball, la inclusió en l'ordre del dia dels temes relacionats amb la figura COCOBE.

► **Recomanacions en relació amb el treball amb el municipi**

- Avaluar els mecanismes de coordinació amb altres agents relacionats amb el benestar emocional (serveis socials, CDIAP, recursos de salut, etc.).
- Identificar els suports que necessita el centre per part del municipi o d'altres agents per fer efectiva la seva funció de protecció i benestar.
- Promoure accions conjuntes i sumar esforços entre les escoles i altres agents del territori.

Recursos

Tot i que al llarg del document es poden trobar enllaços a pàgines web i documents d'interès per entendre el context, les característiques i els temes específics de la figura **COCOBÉ**, a continuació es presenta un llistat de recursos per aprofundir-hi. L'objectiu d'aquests recursos és oferir informació detallada i ampliar els coneixements en les principals àrees d'actuació de la figura **COCOBÉ**.

Els recursos estan organitzats segons aquestes grans àrees i inclouen materials diversos vinculats a cadascuna: programes, guies pràctiques, bibliografia i altres referències d'interès.

Aquests materials inclouen aportacions tant d'administracions i institucions com de propostes formulades per entitats i altres agents del sector.

Coeducació

Web de coeducació del Departament d'Educació.

Inclou la base legal de les actuacions en matèria de coeducació, així com nombrosos documents de referència per a la seva implementació als centres educatius, com el projecte de convivència i altres projectes i campanyes del Departament.

Programa «Coeduca't». És un dels programes de referència del Departament per a escoles i instituts. La seva web inclou tota la informació relacionada amb el programa, els continguts per a les persones que es vulguin formar, així com nombroses campanyes, materials i experiències de centres educatius en l'àmbit de la coeducació.

Guia La coeducació des dels ajuntaments. Document elaborat per la Diputació de Barcelona que recull experiències i possibilitats d'actuació des de l'àmbit local en matèria de coeducació. A més d'exposar diferents línies de treball, aporta informació contextual rellevant per entendre la necessitat de la coeducació.

Programa «Cardedeu Coeduca». Es tracta d'una iniciativa pionera en el context català, ja que és un programa municipal que integra els continguts de la coeducació en totes les etapes educatives i també en l'àmbit del temps lliure. La web inclou documents de referència i vídeos explicatius.

Convivència

Guia per elaborar el projecte de convivència. Document de referència pensat per a escoles i instituts, però amb continguts útils per a qualsevol entorn educatiu. Ofereix pautes per a la detecció de necessitats i diagnosi, elements clau que hauria de contemplar el projecte, així com aspectes relacionats amb la difusió i el seguiment.

Recull dels protocols vigents en relació amb les violències en l'àmbit educatiu. Document de referència per a escoles i instituts, que ofereix pautes pràctiques per a la implementació dels diferents protocols i recull de manera ordenada tots els documents normatius actualment vigents en aquest àmbit.

Programa «#aquiproubullying». Web del programa que el Departament d'Educació posa a disposició dels centres educatius. Inclou els continguts formatius, així com recursos i materials adaptats a les diferents etapes educatives.

Web de PDA Bullying. Xarxa formada per institucions, centres educatius i entitats que promouen bones pràctiques per a la prevenció, detecció i actuació en situacions d'assetjament entre iguals. Inclou un banc de recursos amb llibres, materials i propostes pedagògiques sobre aquest àmbit.

Guia «La diversidad importa». Material en castellà elaborat per la cooperativa Fil a l'agulla per a la Fundació Vicente Ferrer, que ofereix reflexions i propostes pràctiques per treballar els aspectes més inconscients de la discriminació i la convivència.

Benestar

Programa «Benestar per estar bé». Servei d'assessorament impulsat pel Departament d'Educació amb l'objectiu d'acompanyar els docents en la tasca de vetllar pel benestar emocional de l'alumnat.

Manual de cures en l'àmbit educatiu. Material elaborat per la cooperativa Fil a l'agulla, pensat per a centres educatius que vulguin incorporar el benestar de totes les persones (alumnat i també docents) en diferents esferes com ara la gestió de conflictes, la visió educativa, els aspectes organitzatius, les discriminacions, el feedback, entre d'altres.

«El arte de aprender a tratarse bien». Material en castellà elaborat per Sara Carro Ibarra, membre de la cooperativa Fil a l'agulla, sobre la facilitació en l'entorn educatiu. Inclou nombrosos exercicis i propostes pràctiques relacionades amb els bons tractes en els espais educatius.

Projecte «What's Up: com vas de salut mental?». Iniciativa de l'entitat Obertament, que treballa contra l'estigma en salut mental i que té l'àmbit educatiu com un dels seus focus principals. El projecte «What's Up» inclou propostes i materials per a docents, famílies, associacions de famílies d'alumnes (AFA) i entitats de lleure.

Guia «Saldremos de esta». Material en castellà adreçat a l'entorn de persones en crisi per raons de salut mental. Ofereix pautes pràctiques per a persones que poden trobar-se en la situació de fer un primer acompanyament en casos crítics.

Aquesta guia forma part d'una sèrie de publicacions breus adreçades a electes i directius locals que té la intenció de ser una eina per facilitar el desenvolupament pràctic de les tasques i competències pròpies dels governs locals en l'àmbit de les polítiques educatives.

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Educació

Gerència de Serveis d'Educació

Comte d'Urgell, 187

Recinte Escola Industrial

08036 Barcelona

Tel.: 934 022 950

o.pe.educació@diba.cat · diba.cat/educacio